

Mobiele telefoons zijn geen speelgoed

De Standaard – 14/03/2007

Gsm-operatoren zien geen reden om hun beleid te veranderen, ook al waarschuwen dokters.

Brussel. Dertig Vlaamse pediaters willen het gebruik van gsm's door kinderen verbieden. Te schadelijk voor jonge hersenen, zeggen ze. De operatoren denken er anders over.

Bart Vandesompele van Base: „Natuurlijk is het goed om voorzichtig te zijn, maar je moet ook geen paniek gaan zaaien. In België is in 2001 de maximale stralingsnorm op 20,6 Volt per meter gesteld. Dat is een vierde van de door de Wereldgezondheidsorganisatie (WHO) gehanteerde norm. Er is dus al een behoorlijke veiligheidsmarge ingebouwd.

„Ik vind het ook vreemd dat men het altijd over gsm-toestellen heeft als het over straling gaat. Een microgolfoven, een televisie, een radio, het elektriciteitsnet: ze zenden allemaal straling uit. Die „electrosmog, is een realiteit. Maar nogmaals,

België heeft daar een heel strenge normering voor. Het Belgisch Instituut voor Post en Telecommunicatie (BIPT) controleert of die wordt nageleefd, en de boetes die het uitdeelt, zijn niet mals.

Het gebruik van gsm's door kinderen wordt door Base niet aangemoedigd: „Gsm's zijn geen speelgoed. We richten onze marketing niet op jonge kinderen. Als ouders hun kinderen een gsm willen geven, dan moeten zij dat zelf weten. Wij vinden het niet nodig om dat te promoten.

Promotie hoeft trouwens niet. Jongeren houden van een gsm. Uit onderzoek van de Eurobarometer vorig jaar bleek dat van de kinderen tussen de 12 en de 13 jaar maar liefst 70 procent met een gsm op zak loopt. Bij de negenjarige kinderen is dat al 23 procent. Volgens de verbruikersorganisatie OIVO hebben twee van de drie zestienjarige kinderen een gsm op zak. Volgens het Netwerk Depressie Vlaanderen (NDV) is dat een kwalijke ontwikkeling. „Het verslavende effect van gsm en sms-berichtjes kunnen kinderen niet inschatten of weerstaan. Het kost fortuinen en vervormt hun hele sociale leven," stelt Bob Vansant van het NDV. „Daarnaast verhoogt onverstandig gebruik van de gsm de kans op geïntrojecteerde agressie en depressie.„Jean-Luc van Kerckhoven van Proximus ziet niets in een verbod op gsm's voor jonge kinderen. Of Proximus zich specifiek op kinderen richt, laat hij in het midden „We hebben met Pay&Go goedkopere tarieven op de uren dat kinderen net uit school komen, maar die gelden ook voor andere leeftijdsgroepen."

Provider Mobistar is iets explicieter in zijn marketingstrategie. Wordvoerder Patty Verdoodt: „We hebben een marketingcampagne die specifiek gericht is op kinderen onder de 16. Of de gsm schadelijk is? Dat is nog nooit bewezen., (dja)

Bladzijde 20: Beter voorzichtig dan verrast

Beter voorzichtig dans spijt achteraf

Waarom kinderen beschermd moeten worden tegen gsm-straling

De Standaard – 14/03/2007

Huisartsen eisen een verbod op gsm's voor kinderen. Internationale organisaties waarschuwen al jaren voor het risico. Een duidelijke boodschap blijft uit.

Een dertigtal Vlaamse huisartsen heeft een petitie ondertekend waarin de overheid dringend verzocht wordt

gsm's te verbieden voor kinderen onder de zestien jaar. De initiatiefnemer, Jan Allein, verwijst naar studies die aantonen dat de elektromagnetische straling van gsm's in de kinderhersenen kan doordringen en nadelige effecten kan veroorzaken. Maar over het meest besproken en gevreesde effect - dat gsm-stralen hersentumoren kunnen uitlokken - heeft de wetenschappelijke wereld nog geen eenduidige besluiten kunnen trekken.

Grootschalige studies met honderden tot duizenden mensen zien soms wel een verhoogd aantal hersentumoren aan de kant van het oor waarmee meestal getelefoneerd wordt, en soms niet. Duidelijke bewijzen voor een kankerverwekkend effect zijn er tot nu toe niet, maar de tegenstrijdige resultaten en vooral het gebrek aan langetermijnresultaten manen tot voorzichtigheid. Kanker ontstaat vaak pas na langdurige blootstelling aan omgevingsinvloeden, en grootschalige onderzoeken na meer dan vijftien of twintig jaar gsm-gebruik zijn er nog niet. Studies die een hoger tumorrisico toonden na meer dan tien jaar gsm-gebruik lijken de vrees te bevestigen

dat ernstige effecten misschien pas op heel lange termijn merkbaar worden. En zelfs een gering effect zou grootschalige gevolgen kunnen hebben, want in België alleen al zijn vorig jaar 4,3 miljoen gsm's verkocht.

Van draadloze 'wandelelefoons' vermoedt men overigens dat ze gelijkaardige gevolgen kunnen hebben als gsm's. En van de nieuwe generatie gsm's, die via UMTS-technologie ook filmpjes en internetinformatie kunnen ontvangen endoorsturen, wordt gevreesd dat ze een groter gezondheidsrisico inhoudt, omdat de UMTS-stralingsfrequentie die van een microgolfoven benadert.

Omdat er nog zoveel onzekerheid bestaat over de langetermijneffecten van gsm-straling, manen zowat alle gezaghebbende organisaties zoals de Wereldgezondheidsorganisatie en de Britse Nationale Raad voor Radiologische Bescherming aan tot voorzichtigheid. Kinderen worden best zo weinig mogelijk blootgesteld aan gsm-straling, klinkt het advies.

De schedel van kinderen is dunner zodat straling er gemakkelijker doorheen dringt, en hun hersenen zijn nog in volle ontwikkeling, wat ze extra kwetsbaar maakt voor invloeden van buitenaf. Zelfs bij jongvolwassenen warmen de hersenen tot op een centimeter diepte met 0,75 graden op na twintig minuten sterke gsm-straling, bleek bij experimenten aan de Franstalige Katholieke Universiteit van Leuven. Of die opwarming schade veroorzaakt, is niet bekend.

De Zweedse onderzoeker Lennart Hardell vond aanwijzingen dat bij mensen die vóór de leeftijd van twintig jaar al mobiel beginnen bellen, het risico op een tumor groter is dan bij mensen die op latere leeftijd een gsm in gebruik namen. Afgezien van tumoren worden ook andere mogelijke effecten zoals een verzwakking van het afweersysteem genoemd.

Naast de biologische redenen is er nog een ander argument om een leeftijdsgrens van 16 jaar te hanteren, vindt Jan Allein: „Vanaf zestien jaar worden jongeren voldoende verantwoordelijk geacht om zelf hun gsm-gebruik te beperken. Kleinere kinderen moeten door anderen beschermd worden, zoals hun ouders of de overheid.”

Voor vertwijfelde gsm-gebruikers en bezorgde ouders blijft de situatie onzeker. De *Süddeutsche Zeitung* kopte enkele maanden geleden zelfverzekerd op haar voorpagina dat gsm's kanker kunnen uitlokken. De Duitse kwaliteitskrant baseerde

zich op een nieuw internationaal onderzoek gepubliceerd in het *International Journal of Cancer*. Korte tijd eerder had dezelfde krant nog bericht dat Deense studieresultaten voorgoed de vrees voor remstraling van tafel hadden geveegd.

De onzekerheid over de werkelijke effecten van gsm-straling verklaart mogelijk mee waarom ook de overheid niet gretig is om radicale maatregelen te nemen (al zijn de stralingsnormen voor gsm's in België al strenger dan de internationale aanbevelingen). Blijkbaar gebeurt er ook niet veel om de onzekerheid op te heffen, want Vlaamse wetenschappers klagen dat ze van de overheid geen geld meer krijgen om de gezondheidseffecten van gsm-straling te onderzoeken (*DS 21 december 2006*), hoewel internationale organisaties net aandringen op méér onderzoek.

De groep huisartsen rond Jan Allein pleit voor een gsm-verbod voor kinderen. „In plaats van af te wachten tot de Wereldgezondheidsorganisatie in 2008 met nieuwe aanbevelingen komt, zou minister Rudy Demotte beter nu zijn verantwoordelijkheid nemen.” De vraag is of dat voorzichtigheidsprincipe een voldoende overtuigende reden is om het gsm-gebruik te verbieden voor kinderen. Sommige experts zien meer heil in duidelijke waarschuwingen of richtlijnen.

Op dit moment krijgen ouders of kinderen amper informatie over het mogelijke risico. De tegenstrijdige berichten over de gezondheidseffecten maken het voor gebruikers ook moeilijk om uit te maken of ze er rekening moeten mee houden. Een eenduidig advies aan kinderen en hun ouders zou zeker duidelijkheid scheppen: matig het gebruik, beter voorzichtig nu dan spijt achteraf. Maar zo'n waarschuwing brengt waarschijnlijk geen grote gedragsverandering teweeg. Gsm's zijn als trendy hebbeding intussen wel verdreven door de iPod en meer gevorderd elektronisch speelgoed, maar ze blijven uitermate praktisch en zijn in veel gezinnen een onmisbaar communicatiemiddel in de dagelijkse race om ieders ingewikkelde dagprogramma tot een goed einde te brengen.

www.beperkdestraling.org

www.001.be.cx

Kim De Rijck is wetenschapsredactrice.

Elke dag beantwoordt de redactie een actuele vraag.